

بيست و يەك كورتىلە چيرۆك

ئىبراھىم دەرغوسى

و / شىرىن. ك

مانگى ئەيلۈولى ۲۰۰۷ لە رېگەي رۇژنامەي (الاتحاد) ھو ۋە ئىمەيلىك پىگە يىشت لە لايەن نووسە رېكى تونسيە ھو بەناوى (ئىبراھىم دەرغوسى) كە تيايدا داواي كردبوو چەند چىرۆكىكى ھەرگىپم بۇ سەر زمانى كوردى، ھەكو بەشدارىكردن لە يەككە لە ھو پرۆژەي ھەرگىپانەدا كە تونس لە سالى ۲۰۰۸ دا ئەنجامى دەدا، لەبەر ئە ھو سالى ۲۰۰۸ كراو ھەسالى ھەرگىپان لە تونس.

تا ئە ھو كاتەي يەكەم ئىمەيلى نووسەري ناوبراوم بە دەست گە يىشت چىرۆكە كانى بۇ (۱۱) زمان ھەرگىپان بون (فەرەنسى، ئىنگلىزى، ئەلمانى، ئىتالى، پۇلەندى، روسى، بولگارى، فارسى، عىبرى، ھىندى، بەرەرى... ھو) لە ئىمەيلى كەدا دەلى: ھىوادارم زمانە كەي تۆش دواز دە ھەمىن زمان بىت..

ئە ھو ھانىدام چىرۆكە كانى لىو ھەرگرم ھو ھەرىن بگىپم، يەكەم: چىرۆكە كانى زۆر جوان بون ھەكو بىرۆكە ھو ئاستى ھونەرى ھو تەرح ھەلى لايەنى تر دوو ھم: پىم باش بو لە پرۆژە يەكى ھو ھەشدارىم ھو داچار ئە ھو تەرجە مانە ھەمووى ھەكو كىتېب چاپ دە كرېن، كاريكى باشە زمانى كوردىيىش لە پال ئە ھو زمانە زىندووانەدا دابنرى.. ئىستاش ھو بە باش دەزانم ئەم چىرۆكە كە لەم گۇفارەدا بلاو بگە مە ھو تا خوينەرى كورد بىبىنى، ھە ھىوايەي سوودو چىژى لىو ھەرگى.

شەھىد

كاتى لە دەرگای گۆرستانەكەو، چومە ژوروى، چالەكە رووبەرووم بوو، ھەر لە برىنك دەچوو لە سەرھەتای خەلىقەتەو، خويىنى لەبەر برۆا. چوم لە پاسەوانى گۆرستانەكە بېرسىم كى ئەو گۆرەى ھەلداو، تەو؟ وتى: دوو رۆژ لەمەوبەر چەند پياويكى گرنىگ ھاتن بۆ كۆكردنەو، ئەو ھى لە ئىسك و پروسكى شەھىدانى شۆرش ما، بوو، تەو تا لە گۆرستانى سەر بەخويىدا بىننن. پىموت: ئەمە گۆرەى ئەو جاسوسە بوو، كە سوپاى فەرەنساي بردە سەر شوينى كۆبوونەو، شۆرشگىرەكان و لەناكاو پەلامارىان دان، ئا ئەمەيان كوشت كە تائىستا لەژىر ئەم خۆلەدا راکشاو، بەلام ھاوړىكانى ترى بە نيو تارىكىدا ھەلاتن.

پاسەوانەكە وتى: گۆرەكانم لى تىكچوو، ئا ئەو ھەم نىشاندان. ئاماژەى بۆ ئەو چالەكە گۆرەى ئەو پياو، تىبابوو، كە دواتر شۆرشگىرەكان دواى ئەو ھى سوپاى فەرەنسا گەرەكە، كەيان جىھىشت، گەرەنەو، سەريان برى... ھەر ھەو، پاسەوانەكە وتى: ئەو سنووقەى ئىسك و پروسكەى تىكرا، دواى بە ئالاي نىشتمان پىچرايەو، ئەفسەرەكە سەلامىكى سەربازى بۆ كرد.

تەماشايەكى گۆرەى ئەو شەھىدەم كرد كە ھىشتا لە گۆرستانى غەرباندا راکشاو، ھىچ نەوت و قسەكەم قووتدايەو.

سنووق

ھەر لە بەپانى زوو، چەندىن رىزى درىژ درىژ لە بەردەم دەرگا، كەدا ھەستاون، خاوەنى ئەو شان و ئانىشكانەى پاليان بەيەكەو، دنا، ھاوار ھاوارىشان بوو، ھەر ھەو، ئەو ھى لە رۆژى ھەشردابن. ئىنجا يەك لە دواى يەك دەچنە ھۆلىكى فراوانەو، كە پرە لە پياوى گرنىگ. كاغەزى سوورو زەردو سپى و سەزو شىن و پرتەقالى و مۆر پەمەبى ھەلدەبژىر، بە بەردەم سنووقىكدا دەپۆن، كە لە بلورى روون دروستكراو. كاغەزەكان دەخەنە ناوى و لە دەرگای ھۆلەكەو، دەچنە دەرى و تەماشاي ئەو قفلە زەردە دەكەن كە دەمى سنووقەكە لەسەر پەلكە زىرپىنەكە دادەخات. ئىوارە سنووقەكە بەرز دەكرىتەو، ھەر ھەو، كە زاوا دەخرىتە سەرشان، قفلەكە دەكرىتەو، بۆ ژماردىن كاغەزەكان. سەير لەو ھەدايە ئەو پياو، گرنىگانەى ئەركى جياكردنەو، كاغەزەكانيان پى سپىردراو، پروسكە ماندوو، يان ناكات، ئەركەكە بە ئاسانى و خىرايى جىبەجىدەكەن... لەبەر ئەو ھى رەنگى خۆلەمىشى خەمەينە!

پەلكە زىرپىنەكە يەك رەنگى گرتو.

گرتوو خانە

لە تارىك و رووندا، ھەسەسەكان ھاتن و بە پىلاو، قورسەكانيان زەوى گرتوو خانەكەيان دەكووتا. پىش ئەو ھى دەرگا، كە لى بکەنەو، لە خەو خەبەرى بوو، دانىشت و چاوانى ھەلگۆفت بەو دەستانەى كە خەرىكبوو سەرما لە گۆى دەبرد. بەرپرسى مەفرەزەكە فەرمانى پىكرد ھەستىتە سەر پى. ھەستا، پياوانى پۆلىسى سەربازى رۆيشتن و ئەمىش كەوتە پىشان، كە گەيشتە گۆرەپانى جىبەجىكردنى لەسەدارەدانەكە يەك كۆمەل زىندانى بىنى، كە دەست و پى كە لەپچەكراو و چاوبەستراو بوون. لە دلى خۆيدا وتى: لەم رۆژە زستانىيەدا چەند زۆرن، لەمە زياترى نەوت، لەسەر ئىشەكەى راھاتبوو. بەرپرسى مەفرەزەكە چەقۆكەى بۆ درىژكرد، دەستىكرد بە سەربىنى ئەو پياوانەى لەسەر زەوىيەكە كە لەكە بوو، بۆن. يەك لە دواى يەك كەوتە سەربىنەيان و لەگەل سەربىنى ھەرىەكىكاندا بىسمىلاى دەكرد.

قەلاى پارىزاو

لەناو دەرگای ھۆلى چاوەروانىكردنەكەدا ھەستام كە پىبوو لە نەخۆش و ياوەرەكانيان. منالى ساوا لە باوھى داىكانياندا، پىرەژنىك لەسەر زەوىيەكە پالکەوتبوو و خەوتبوو، ژنىكى گەنج زولملىكراوى خۆى بۆ ژنەكەى تەنىشتى باسدەكرد بە دەست كورەكەيەو، كە ھەر ئەو ھەندەى چاك دەبىتەو، بۆ رۆژى دواتر دەبىتەو، نەخۆشخانە، پياويكى پىر داوا لە ژنەكەى دەكات منالەكەى بخەوینى، چونكە ئەو ھەندە بە نيو رىزەكانا رايكردو، ماندوو بوو.

لەپر ھاتە ژورەو، پياويكى رىكپۆش، لە چەكانى تەمەنىدا بوو، چاوى بەلاى راست و چەپدا گىرا، ئىنجا

ژنیکی پیری هه لیزارد که رووخساری چاکه ی لیده باری، لئی چوو پیشه وه و کتییۆکه یه کی پیشکه ش کردو وتی: ئه مه قه لای پاریزراوه، رۆماتیزم و ژانه سه رو لوی سهره تانی پیسو دهرده دل و هه موو دهردیکی تر چاره سه ر ده کات، خانمه که م به ته نیا نیو دینار بده به م سه روه ته. ژنه که دهستی دریز کرد بۆ جانناکه ی و پاره کانی دهره نیا و کتییبه که ی تیا پاراست. پیاوه که دهرۆی زهرده خه نه که ی پیشی ده که وت و کتییبه کانی به سه ر نه خۆش و یاوه ره کانی دا به شه کردو پاره ی وهرده گرت. ناسیمه وه، له رووخساریدا ئه و پزیشکی ته ندروستی گشتیه م بینی که رۆژی له رۆژان پادشای نه خۆشخانه که بوو، هیچ نه وت. کاتیک که په رستیاره که له به رده م دهرگای پزیشکه که دا وه ستاو ده ستیکرد به بانگکردنی نه خۆشه کان، من ته نیا بووم و هۆله که ش چۆل بوو، هۆله که وه که ی چاوه روانکردن و مناله بچۆله که شم له حه وت خه ودا بوو.

پیا له چای سه وزی به نه عنا

ده زانم تۆ حه زت له چای سه وزو شه رابو ژنه، حه زت له چای سه وزی به نه عنا یه، هه موو رۆژی ئه وه نده ی لیده خۆیه وه به شی ئه وه ده کات پاپۆریکی جه نگی نفوومبکات، حه زیشته له بیریه (ئاده ی ده دانه بیته) وا به به رده سه ته که ده لئی، به وه رازی نابی یه ک دانته له پیش بیته، به دوانیش رازی نابی، هه موو شووشه بیره کان له سه ر میزه که ریزده که ی، ده ستیان لیده ده ی، ده یانلاوینی به خۆت و هاوه له کانت ده لئی چه ند ساردن، به قه د ئه و مناله ش دلخۆش ده بی که یه که م چۆله که ی راوکردوه.

حه زیشته له ژنانه

ژنی ئه سه ره و چاو مانگا، وا من ئه مرۆ پیا له یه چای سه وزی به نه عنام بۆ هیناوی، پیا له یه کی گه رم هه لمه که ی به هه وادا په رش و بلاوده بیته وه. بیره ی ساردیشم بۆ هیناوی، بیره یه که ئاره قه که ی به سه ر زه ویه که دا ده تکی، به لام ژنان قایل نه بوون له گه لم بین. هه موویان لیت ترسان و رازی نه بوون بیته لات، هه رچه نده به پاره وپوول فریومدان، هاوړیم نابینی چۆن وات لیهاتوه ژنان ده ترسینی؟

لیته ده ترسن هه ره که ئه وه ی دیو بی، دیویکی نیو خورافاته کان، تف له م دنیا سۆزانییه.

په رداخه که بگره، بیگره و به ته نیا خۆت لیبیخۆره وه تا تینویتیته ده شک، شووشه بیره کان بگره، بیگره و به هیچ هاوده میک رازی مه به له گه لتا بخواته وه.

که جی له پی ده ستیم بینی له سه ر شووشه بیره ته زیوه که دهرچوو بوو له قسه کردن وه ستام، بینیم له نیو شووشه کانه وه سه ر ده کات، پیا له و بیره که م بۆ جیهیشته. دلم له سه ر گۆره که ی جیهیشته و رۆیشتم. که گه یشتمه نزیک دهرگای گۆرستانه که، بینیم له سه ر گۆره که دانیشتوه بیره ده خواته وه، له خۆشیدا ده له رزیمو وتم: که واته رۆژی قیامته، به ره و رووی رامکرد، بینیم په رداخی بیره که نیوه یه و گه لا نه عناکانیش سیس بوون و له نیو پیا له چاکه دا ده له رزن.

ته لاق

قازیبه که به ژن و پیاوه که ی وت که له به رده میا دانیشتون:

- تکایه خۆتان یه کلایی بکه نه وه، ئه مه دوا جه لسه ی ناشتکردنه وه یه بزانتن که خراپترین حه لال لای خوا ته لاقه.

پیاوه که وتی: جه نابی قازی تکایه هه ر ئیستا ئه م مه سه له یه کۆتایی پییه نه، ماره ییه کی زۆریش ده دم ئا به م ژنه به مه رجی په ره رده کردنی مناله کان بداته وه به من. جه نابی قازی ئه م ژنه به لایه که و خوا داویتی به سه ر به نده ی دامای خۆیدا.

ژنه که وتی: بمه خشه جه نابی قازی، من ئه و ماره ییه زۆره ی ئه و ره ت ده که مه وه، له مرۆ به دواوه مالیک من و ئه م پیاوه له خۆی ناگری، گه ره ی به خشنده م به ته نیا ئه وه م ده وی دوورو نزیک درۆکانی بزانتن، رۆژی له رۆژان راستگۆنه بووه. ئه م پیاوه هه ر رووم وه رگیرا خیانه تم لیده کات، جه نابی قازی ئه م پیاوه شاعیره، شاعیران قه ت راستیان وتوه؟ گه وه م ئه م پیاوه ئه شکه نه جی منه له م دنیا فانییه دا، نازانم ئاخۆ له قیامته دا به چی ئه شکه نه جی ده دریم؟ شت هه یه خراپتر بیته له وه ی له گه ل پیاویکی وادا ژیان به سه ر به ری؟

بۆ سه بی هه موو رۆژنامه کان له باره ی ته لاقی سه ده وه نووسیویان، لاپه ره کانیشی به وینه ی: جه میل و

بوسه ينه رازابووه وه ..

جه ميل: شاعيريكه له سه دهى هه شتى زايينيذا ژياوه .

بوسه ينه: دلداره كهى جه ميله .

هه ر دووكيان چيروكيكي خو شه ويستى گه و ره ژياون له و زه مه نه ديرينه دا .

پشيله كان به شه و كه رويشك ده دزن

هه ست به هه نگاهه له سه رخوكانى ده كه م له سه ربانه كه، سي به ره دريژكوله كه شى له سه ر ديوه كهى به رامبه ر ماله كه ده بينم، ده لئى هه ستم بوى به خو م و به ر دو جنبو و چاو لئسور كردنه وه وه، له قه راغ ديواره كه به مياوه مياوى تير و به ر ده وام پيشوا زيم ده كات، سه رنجم ده وروژينى و شوينه كه به جيديلئيت و ده لئى (كه خه وتى ده گه ريمه وه) به رديكى به دوا دا ده هاويزم، ده روم سه ريكي كولانه ي كه رويشكه كان ده ده م .. كه گويم له زريكه كه ده بيت، له پخه فه كه م قه له ميازيك ده ده م، به پي پي په تى له مال ده ر ده پهرم، هه وا سار ده كهى شه و يه كچار ده مبري و زريكه ي كه رويشكه كه ش دوو جار ده مبري، سي به ري پشيله كه به دريژكوله يى له سه ر ديوارى ماله دراوسيكه ده بينم، بوى يه ك چركه ده وه ستي، كه رويشكه كه له نيوان ده م و قه پوزيدا لنگه فرتيه تى، زريكه خه منا كه كه شى دلم وردو خاشده كا، هه روه كو نه وه ي به چه قو له توپه تى كه ن، پشيله كه ش به بروا به خو بوونه وه ته ماشاى لاي من ده كا، هه روه كو نه وه ي بليت: نه ي گه لحو پيم نه وتى كه خه وتى ده گه ريمه وه

ده گه ريمه وه ماله وه، نه و فانوسه ي به بنميچه كه دا هه لواسراوه داده گير سينم، په نجه ره كه ده كه مه وه، به قه راغى په نجه ره كه چه قويه ك تيز ده كه مه وه ده ده م له برينه ساريژبووه كه م، به خوينه كه م له ده وروپشتى برينه كه م ده نووسم: پشيله كان به شه و كه رويشك ده دزن وا نبيه ؟

غيره

پياوه كه زور عاشقى كو تر بوو، به گمه كهى شاگه شكه ده بوو، به لام حه زى نه ده كرد به به بندكراوى له قه فه زدا بيبينى، گه ر نه و قه فه زه به قه د دنياش فراوانى، له گه ل كولانه ي نه و كو ترانه دا گه و ره بوو كه له سه ربانه كان دروستكرايون، له گه ل باله ته پي و جوو كه جوو كي بيچوه كانى نيو هيلانه كاندا گه و ره بوو، نه و كاته ي دايكه كه لئيان نزيكده بووه وه تا شيله ي ژيانيان بكات به قورگا، شه يداي نه وه بوو كه ده بيبينى ني ره كان چون موغازه له ي مييه كان ده كه ن به و ناسكويه ي كه ئاده ميزاده عاشقه كان ناتوان بيكه ن، به لام تازه چيبكات له شار نيشته جي بووه و شوقه يه كي له نه پارتمانىكا به كرى گرتوه، شوقه يه ك هه ر توژى له قه فه زه گه و ره تره .

دوينى به ژنه كهى وت: ئاخو ده كرى جووتى كو تر له م ماله دا راگرين؟ ژنه كه هاواريكرد، وتى: جووتى كو تر .. هيجى ترى نه وت. پياوه كه به خو وى قه فه زيكه وه گه رايه وه مال. ژنه كه وتى: نه وه قه فه زى چوله كه يه، له برى كو تر، كه نارى به خيو ده كه ين؟

پياوه كه وتى: نا .. به بالنده فرو شيكم وتوه جووتى كو تر م بو دانى ..

ئيواري به خو شيه وه گه رايه وه ماله وه، جووته كو تره كهى خسته قه فه زه كه وه له به ر ده ميانا به چوكدا هات، سه يري نه و جه سته باريكه له ي ده كرد كه به په ريكي نه رمى مورباو داپوشراو بوو، وتى: بيگومان، نا نه ميان ني ره كه يه .. له جووتى چاوى ره شو ده نوو كيكي وردو كلكيكي سه ما كه رانه ورد بووه وه وتى: نه مه ش ميينه كه يه، دياره كه زياد له پيوست به نازه .

ژنه كهى له نزيكه وه له م ديمه نه ي ده روانى و به خو وى ده وت: جووتى كو تر له م شوقه بچكوله يه دا! پياوه كه نه خه وت تا گو يى له گمه ي كو تره كان بوو .

ژنه كه حه وت سال زياتره شووى پيكردوه، ميرده كهى خو ش نه ويستوه، چه ندينجار به خو وى وتوه، ئاشنايه تى و پيكه وه ژيان خو شه ويستى دينى .. به لام خو شه ويستى هه ر نه گه يشت، دل له شو ينيكى ديكه ويل بوو و داوه تى ژنه كهى ره تده كرد وه، قه فه زى دلى به به تالى هي شته وه، ژنه كه يى دل ده ژيا ..

دوينى ژنه خه ون نه چووه چاوى، ميرده كهى ده پيرخاند، ژنه كه ش له نيو بيده نكي شه و ته نيابيدا گو يى له گمه ي خه مناكى كو تره كه ده گرت، له به ر تريفه ي كرى مانگه شه ودا ده نوو كي ني ره كه ي بينى له نيو ده نوو كي ميينه كه داو گو يى له نركه خنكاوه كانى بوو، له چاوانيا پارانه وه ي ده دى، سه يريكرد چون به ده ورى ميينه كه دا

دەخولتتەو، مېينەكەش نازدەكات و داواى زياتر دەكات.
ژنەكە وتى: من بەرگەى دلدارىي كۆتر ناگرم، ئەمە لەو زياترە بەرگەى بگرم، ھەستاو دەرگەى قەفەزەكەى
كردەو.

كەرويشك بۆ مردووھەكانى ناگرى

يەكەم رۆژ، لە بەيانىيەكى زوودا، بە دزىي خۆرەو، كەرويشكەكان كۆنەكەيان جىھىشت، يەكەمجار كەرويشكە
رەشە ھارەكە ھاتە دەرئى، ئەوھى پەلەپەلەى سىپى تىايە، لە دەمى كۆنەكەو دەپەرئى، ئەو كۆنەى بە وردى
لە ژىر زەيتوونەكەدا ھەلكەنراوھ لە لاتەنىشتى دۆلەكەدا، بازىكى بەرزى داو لە پشت گەردۆلكەكەو ديارنەما.
كەرويشكە خۆلەمىشىيەكە بە ترسەو شويىنى كەوت بۆنى ھەوا تەر بۆرەكەى كرد، پزىمى، ئاوپرى بۆلاى
راست و چەپى داىوھو لە نىو گزۆگيا زۆرەكەدا ون بوو، سىپەمجار كەرويشكە قاوھىيەكە ھاتە دەرئى، تۆزى
لەبەردەم كۆنەكەدا وھستا، سەرى باداو سلاوى لە خۆرە گەورە كردو بەداوى كەرويشكە خۆلەمىشىيەكەدا
بازىدا.

ئىوارى ئەو كاتەى خۆرە قورسەكە لە پشت چىياكەو ئاوابوو، كەرويشكە رەشەكە لە پشت تاشەبەردىكەو
دەرەكەوت، ئىنجا بە سووكەلەى بازىداى نىو كۆنەكەو، داوى چركەيەك خۆلەمىشىيەكە بە وريايى و چاوە
زىتەكانىيەو گەيشت، بەلام ھەنگاوەكانى تۆزى قورس بوون، لە تاريكىدا نووقمبوو، كەرويشكە قاوھىيەكە
ھەرەكو تارمايى بەداوى خۆلەمىشىيەكەدا بازىدا، ئىتر جموجۆلى بەردەم كۆنەكە ھىمن بووھو.

داوى سى رۆژ

بەيانىيەكەى، كەرويشكە قاوھىيەكە يەكەمجار لە دەرگەى كۆنەكەو دەرەكەوت، خۆلەمىشىيەكە بەداوىدا
ھات، ئىنجا رەشەكە... كاتى خۆرەكە گەيشتە ناوھەندى ئاسمان، گۆللە بەسەر كەرويشكەكاندا دابارى، رووى
ئاسمان رەشداگەرا... ئىوارى، كەرويشكە رەشەكە بازىداى ناو كۆنەكەو، داوى يەك دەقىقە قاوھىيەكە بە
ھەنگاوى لەرزۆكەو بەداوىدا ھات، خەرىكبوو دەرگەى كۆنەكەى لىتتەكچىت.
داوى يەك ھەفتە.

لە ئىوارەيەكى كوشوماتدا كە ھەر لە گۆرستانىكى چۆلكراو دەچوو، كەرويشكە رەشەكە بە تەنيا گەراپەوھ
كۆنەكە، داوى دە رۆژ، خۆرە كزەكە ئاوابوو، جارىكى تر بوونەوھرىك لە دەرگەى كۆنەكەى نەدا.
داوى دووھەفتە، لە بەيانىيدا، لە دەرگەى كۆنەكەو كەرويشكىكى رەشى پەلەپەلەى سىپى ھاتە دەرەوھ،
كەرويشكىكى خۆلەمىشى بەداوىدا ھات، ئىنجا قاوھىيەك شويىنەيان كەوت، كەرويشكەكان گىياى روواوى بەردەم
كۆنەكەيان بۆنكرد، ئاونگى سەر گۆلەكانىان لستەو، ئەو گۆلانەى تازە بەتازە بەخەبەر ھاتبوون، ئىنجا
بازىنداو لە پشت گەردۆلكەكەو ون بوون، سىپى كەرويشكەكە بچكۆلانە بوون، تۆزى لە مشك گەورەتر بوون، بە
نىو كىلگە فراوانەكەدا لىرەو لەوى بە سووكەلەى ھەلدەقۆنانەو، ئىنجا ھەرەكو ئەوھى ماندوويىتى ھەموو
دنيا بەسەريانا كەوتبىت، لە يەكترى نزيكبوونەوھو لە ژىر سىبەرى دار زەيتوونەكەدا خەوتن.
ئىوارى، كەرويشكەكان گەرانەوھ كۆنەكە، سەرەتا كەرويشكە رەشەكە چوھ ژوورئى، ئىنجا خۆلەمىشىيەكەو
قاوھىيەكە، شەو بەسەر گەردەكەدا داھات، رووى ئاسمان بەترىفەى مانگ رازايەوھ.

لەپى دەست و تەپل

بە لەپى دەست كىشەت بە تەپلەكەدا تا لەپى دەستت سوورھەلگەرا، بە تووندى و دىندانە پىاتا مالى تا
دەستت سىر بوو، سىرپوونىكى خۆش بە ھەموو گىانتا گەرا، ھەر وھكو تەزوويەكى كزى كارەبا، دواتر كە ئارەقە
ناوچەوانى تەركردى و بە لاملتا ھاتە خوارئى، وردە وردە ھىوربوويتەوھو ھەر وھكو ھونەرمەندىكى چاپوك
كەوتىتەوھ لىدانى تەپلەكە، ئاوازيكى خۆش لە نىو پەنجەكانتەوھ ھاتە دەرئى، كە ھەرەكو خەونىكى گەرم وا
بوو لە شەوئىكى زستاندا.

ژنان بە خۆشىيەوھ ھاواردەكەن، ھەلھەلە لىدەدەن، دوو دوو، سى سى، چوار چوار دىنە نىو ئەلقەى
سەماكردنەوھ، بە ھەموو لايەكدا سمتيان بادەدەن، شارەزايانە سنگيان دەلەرىننەوھ، خۆرازاندەوھكانىان
عەرزەدەكەن: خەنەى نەخشىنراوى لەپى دەست، سوواوى سەر لىوان، چاوانى پىر لە كل، دەمولووى بەسواك

رەنگراۋ، ژنەكان پال بەيەكەۋە دەننن، پىدەكەنن، بەريەك دەكەۋن و لەيەكەۋە دەژەنن، چاۋ دادەگرن و دەمىك بەسەر تەپلەكەدا دەكەۋن و چەندىن جارېش دەكەۋنە باۋەشت، بۇ چەند چركەيەك خۇيان خاۋدەكەنەۋە ئىنجا بە سوكة لەيى ۋەكو بالە فركەي كۆتر رادەكەن..

تۆش بە عەقل ھەموو شتىك دەبىنى ۋە لە مېشكتا دەنگو جوولەكان تۆمار دەكەي، خەون بەۋەۋە دەبىنى ھەموويان بىنە مولكى تۆ، بە خۆت دەلئى:

-ئەمەيان خرىنەۋ دەلەرىتەۋە، سەما چاك دەزانى بېگومان شتى تىرش چاك دەزانى.

-ئەمەيان منالە ۋە ھىشتا لە سەرەتاي گەشتەكەيدايە، بەلام خانەدانە ۋە گويم لە رىتمى تەقەي پىيەكانىتى لەسەر زەۋىيەكە سەنگىنانە دەستەكانى دەجولئى ۋە ترەكەشى خۆشە.

-ئەمەشيان ھەرۋەكو سىيەرى دار ياسەمىن تەنكە.

بۇنى بوغوردو دارعودو جاۋى ۋە زىرەدى ھەلھەلە بەرز دەبىتەۋە، ھاۋرى شمشالژەنەكەت تىتەۋە دەژەنىت، تىدەگەيت كە ئاۋازەكە لەنگ بوۋە، خەيالە شىتەنەكەت بردوۋىتەي بۇ دوور، دەگەرىتەۋە لاي تەپلەكەۋ بە لەپى دەستت پىاي دەمالى، تا دەستەكانت سىر دەبن، جارېكى تر ئەلقەي سەماكردنەكە دەۋرۋى، ئەۋ فرسەتە دەقۇزىتەۋە كە ژنەكان بىئاگان، دەستت دەبەي بۇ رووت، بە چاۋىلكە رەشەكەت رۇخە مردوۋەكەت دادەپۇشى.

پرومۆسىۋس

لە گۇقارېكى ئەدەبىدا چىرۆكە سەيرو سەمەرەكەيم خويىندەۋە، پىارمدا بىرۆم ۋە لە ئازارە بىكۆتايىە رىزگارى بىكەم، بە خۆشم دەۋت: ھالى مرۆف چەند سەيرە، خوداۋەندىك لە نىۋ خوداۋەندەكاندا لە ئاسمان دەژيا، ژيانى خوداۋەندەنە كەچى بەزەيى بە مرۆفدا دەھاتەۋە كە لە تاۋ سەرماۋ سۆلە دەمرن، لە پىناۋياندا قوربانى بەخۇشى خۇي دەداۋ ئاگر لە ئاسمان دەدزى ۋە لەوسەرى سەرۋەيەۋە دەبىيىتە خوارى تا مرۆف پىي دلخۇش بىت ۋە ژيانى پىيىت لە گەرمى ۋە شادى، خوداۋەندەكان لىي توورە دەبن، سزايەكى بەسەردا دەسەپىنن كە قەت كۆتايى نەيەت، ئەنجومەنەكەيان حوكمى دوورخستەۋەي بەسەردا دەدەن ۋە دەبىنن بۇ چىپاكانى قەۋقاز كە بە درىژايى سال بە فر داپىۋىشيوە، قولنگىك رادەسپىرن لە جگەرى بخۋا، كە ھەموۋى تەۋاۋ دەبىت سەرلەنۋى جگەرەكەي درووستدەبىتەۋەۋە قولنگەكە دەگەرىتەۋە سەرلەنۋى دەستدەكاتەۋە بە خواردى، پرومۆسىۋس- ىش ئارامەۋ نە گلەيى دەكات ۋە نە دەنالئى، ئا بەمجۆرە لەۋ دىرەمانەۋە تا ئەمرۆمان، چىرۆكەكەم خويىندەۋەۋە رۆيشتەم لەم ئەشكەنجەيە رىزگارېيكەم، وتم گرىنگ نىيە ئەگەر كەمىك دۋاشكەۋتووم، گرىنگ ئەۋەيە ئەۋ خوداۋەندە لەۋ ئەشكەنجەيە رىزگارېيكەم، دەمانچەيەكم كرى ۋە شەش فېشەكم تىكردو رۆيشتەم بە دۋاي بالندەكەدا گەرام، دۋاي ئەۋەي پىسىارى ئەۋ چىايەم لە چەند شۋانئىك كىرد كە لەۋ نىكانە دەژيان، ئەۋ چىايەي خوداۋەندە ئەشكەنجەدراۋەكەي لىيە، يەكىكىان چىپاكەي نىشاندام ۋە ئاگادارىكىردمەۋە كە سەركىشىي ۋە نەكەم، چونكە ھىچ كەسكە لەۋانەي ئەۋ رىگەيەيان گرتوۋەتەبەر نەگەراۋنەتە دۋاۋە، بەلام من سووربووم لەسەر ئەۋ سەركىشىيەۋە وتم: ئەۋەي دەبى با بىيىت، لەم پىچ بۇ ئەۋ پىچ، لەم شاخەۋە بۇ ئەۋ شاخ ھەتا قولنگەكەم بەچاۋى خۆم بىنى دەنوۋكى لە كەلەكەي پرومۆسىۋس دەداۋ لە جگەرەكەي دەخوارد، ئارام لىپرا، دەمانچەكەم لە كەمەرم ھەلكىشاۋ تەقەم لە دلى ئەۋ بالندەي ئازارە كىرد، كەۋتە خوارى لە خويىنى خۇيدا دەگەۋزا، لەبەر پىيەكانى ئەۋ خوداۋەندەي بە ھەموۋ گەۋرەيى خۇيەۋە لەسەر لووتكەي شاخەكە ۋە ستابوو، بىنم ئاگر لە پەرى بالندەكە بەربوو، ئىنجا بوۋ بە تىشكىكى رۋوناك، بىنم خوداۋەند دەستى لە شوين برىنەكەي دەدا، بەۋ دەستە خودايانەي كە ۋەكو شەمالى بەھار ناسك بوون، ئىنجا گويم لىبوۋ دەيوت: ئىستا ئازارى من دەستىيىكىرد... لە لووتكەي چىپاكە ھاتە خوارى بە پىيە پەتتەيەكانى بەسەر بەردە تىژەكاندا دەپۇيشت ۋە وردە زىخ لە پىشەۋە دەكەۋتە ناۋ خەرەندەكەۋە.

دوو شىت

دۋاي ھەر بانگدانئىك بە شەقامەكانى گوندا دەسۋاپەۋە ئەم ستايشەي دەۋتەۋە: دەرگايەك بە روۋى ئاسمانا بىرئىتەۋە ئەۋە دەرگاي خۋايە، دەرگايەك بەسەر دەريادا بىرئىتەۋە ئەۋە دەرگاي ئاگرە، دەرگايەك بۇ

چاڪه بکريته وه ئه وه دەرگای دۆلاره، دەرگایهك به رووی خه ما بکريته وه ئه وه دەرگای زیندووه کانه، دەرگایهك رووهو خۆره لات بکريته وه ئه وه دەرگای کامه رانییه، دەرگایهك رووهو خۆرئاوا بکريته وه ئه وه دەرگای مه رگه، دەرگایهك به رووی دنیا دا بکريته وه ئه وه دەرگای نازاره، وا منیش له سه ره ری دەرگا کانداه ستاوم، هیچ دەرگایهك بۆ دلم ناکريته وه... پرسیم ئه مه کيیه؟ پيیان وتم: ئه وه شیتی گونده که یه لی نزيك نه که ويته وه له وانیه نازارت بدات، به لام من گویم به ئامۆژگاری و ئاگادارکردنه وه کانیا ن نه دا... له پشته وه جله شه ره کانی پیاوه که م راکیشاو گرتم، پیکه وه ریمانکردو که وتینه وتنه وه ی ستایشه کان و شتی تریشم بۆ زیادکرد.

نامۆبی

له قوتابخانه هاتینه ده ری، خۆره ناسه برکيی بو به و ئاسمانه وه که رهنگی بۆ شینیکی کاله وه بوو گۆرپوو... قیره که توابوو وه به مالاوئه ولای ریگه که دا هاتبوو خواری، به رگه کان شه لالی ئاره ق بوون، ئۆتۆمبیلی مازداو نیسان و کریسیداو کرۆنا وه کو جنۆکه ی هار به به رده مماندا فرته یان ده کردو له چاو تروکانیکدا دیارنه ئه مان، له وه شه قامه دریزه دا ئیمه ته نیا بووین، وتی: که گه یشتینه ماله وه پشوو ده ده یین، پیموت: چۆن؟ هیشتا چیشتخانه و نان ئاماده کردنمان ماوه؟ ویستم له سه ر قسه کانم به رده وامیم، به لام دوا رسته ی رایگرتم، چه ند رۆژیک ده بی وه کو شیته کان ورینه ده کات، منیش هه ر مه راییه ده که م بۆ ئه وه ی تووره نه بییت، بۆ نمونه دوینی پیش خه وتن چوومه ژوره که ی، بینیم کۆمه لیک گۆفاری له به رده ستایه، زۆربه یان گۆفاری ژنانه بوون، وینه ی ژنه جوانه کانی هه لده بژارد، وینه ی ژنه نمایشکاره کانی جلوه برگو ئه کته ره کانی سینهما، له سه رخۆ وریایانه ده ییرین، وتی: نه کا قاجیک یان سنگیک برووشینم خوینی لیبیته وه فریشتانه نازار بچیزن. به یانی بینیم هه رچی دیواری ماله که هه یه به وینه ی نه بیله عوبیدو شیریهان و ئیلهام شاهین و له یلا عه له وی داپۆشیوه، به چرپه باسی ئه وانیه بۆکردم وتی: با خه به ریان نه بیته وه، ئه مشه و پیکه وه هه ر خه ریکی قسه و باس بووین هه تا رۆژ بۆته وه ئه وسا له قسه ی ریپیدراو بیده نگ بووین... له ریگاماندا به ره و قوتابخانه به گویمدا چرپاندی: ئه مرۆ بۆ نانی نیوه رۆ ماندوو نابین، دوینی ئیلهام شاهین په یمانی پیدام خوانیکمان بۆ ئاماده بکات وه کو خوانی پاشاکانی حیره. وه لام نه دایه وه، خه وی زرانده بوم به قاقای به رزی پیکه نینه کانی و دهنگی هه وا سازه که وه هه رای ریگوردو ته له فریۆنه که. که گه یشتینه به رده م دەرگا که و کلیله که م خسته نیو قفله که وه، دەرگا که م پالدا له به رده م دەرگا که دا به چه په ساوی وه ستام بۆنی شتی برژاوم ده کردو گویم له دهنگی قاپوقاچاخیش بوو له چیشتخانه که وه.

خوان

هه ر ئه وکاته ی مه لا بانگده داو ده لی: نوێژ له خه وتن باشتره ئه ی به نده کانی خودا، ژنه که خه وه له رووخساری ده ته کینی و هه لده ستیته سه ری، خۆی ده شوو نوێژده کات، ئینجا ده چیته چیشتخانه که، قاوه ی به یانی بۆ ئاماده ده کات و ده ست ده کات به ئاو گه رمکردن، ئه و ئاوه ی که پیاوه که خۆی پیده شوات، پاشنه وه ی له شه فتی شه وانیه ده گه ریته وه له کانه کانی فوسفات.

ژنه که له سه عات شه شدا له ئیشه کانی بۆته وه، ده ستده کات به خوان ئاماده کردن، فنجانی تاییه تی هه لده بژی، هه میشه سه لاجه که ش پاک راده گری به جوړی ئاوی چاو بیات. ئینجا ده چیته چه مامه که و سه یریکی خاوی و شامپۆو سابوونه که ده کات و نیگایه کیش ده گریته ئه و هه لمه ی له سه تله ئاوه گه رمه که هه لده ستی، لیوی به زه رده خه نه یه کی رازیبوون ده کشی.

دوایی ده گه ریته وه به دیار خوانه که وه داده نیشی تا شووتی کانه که لیده درۆ و بانگی تیمی کارکردنی به یانیان ده کات، ژنه که هه لده ستیت و دەرگا که ده کاته وه بۆ ئه و پیاوه ی له هه ناوی چیاکه وه دی... ئه و پیاوه ی ریگای گه رانه وه ی له یادکردوو.

بهنگالی

یه کسه ر به دواما هاته ژووری خه وتنه که له نه خۆشخانه ی مه لیک فه یسه ل له تائف، به رگی خه وتنی تاییه ت به نه خۆشخانه که ی به ده سته وه بوو، که له سه ر قه راغی سیسه مه که دانیشتم، به رگه که ی دامی و لی پرسیم: هاوړی، تۆ میسریت؟

وه لآم دابه وه وه موو خه مه كانی دنیا له لیومه وه هاته ده ری: نا، من تونسیم.
رامانم له چاوانیا بینی، گویم لیوو چند جاری دهیوت: تونسسی، ئینجا ههروه كو شتیکی بیركه وتبیته وه كه دهیسانی و له بیری چوو بووه وه، هاواریکرد: باکوری ئه فریقا.

بی ئه وهی هیچ بلیم، زه رده خه نه یه کم بۆکرد، گه رامه وه لای خه مه کانم و نه خوشی و غه ربیبیم، فرمیسك به سه ر رومه تما هاته خواری، ئینجا دامه پرمه ی گریان، كه چاوم کرده وه بینیم له سه ر سیسه مه كه ی به رامبه رم دانیشتوه، به له پی دهستی فرمیسكه كانی دهسری، نه مزانی كه ئاخو بۆ غه ربیبی من دهگری یان بۆ غه ربیبی خو.

سولتانی سه گه كان

سه گی سه ر زه وی کوری مامی داوه تکرد كه سه گی ده ریایه بۆ ئه و شاره ی تیا ده ژیا، سه گی ده ریا سه رسامبوو به ژیا نی سه ر زه وی و به وه موو هه راو زه نایه ی تیا یه تی، دوی ئه وه ی گه ران به نیو شاردا ماندوو بکردن، گه رانه وه مالی خاوه ن سه گی سه ر زه وی، به نیو كۆشك و باخچه كه یدا گه ران و چیژیان له جوانی و خوشییه كانی وه رگرت، ئینجا له ژیر سیبه ری دار یاسه مینکی سه وزدا پشوویاندا، له و کاته دا سه گی سه ر زه وی پرساری له کوره مامه كه ی کرد له باره ی گوزه رانییه وه، ئه ویش پی و ت كه وا خاوه نه كه ی هه موو ژیا نی بۆ دابین کردوه به راده یه ك خو ی به سولتانی سه گه كان ده زانی، له بهر ئه و هه موو خیرویی ره ی تیا ده ژی، ئینجا لی پرسی كه ئاخو حه زده كات ده ریا جیبهیلی و بۆ هه تا هه تیا به سه ره رزی لای ئه م بمینیته وه؟ ئه ویش تکای لیکرد فرسه تیکی بداتی بیر له مه سه له كه بکاته وه له هه موو لایه كه وه هه لسه نگی نی. شه وی خاوه نی سه گی سه ر زه وی هات و قایشی کرده ملی و به دار یاسه مینه كه وه به ستییه وه و گه رایه وه كۆشكه كه، به درژیایی شه و سه گه كه وه ری و چاوی نه چوو هه و تا به ره به یان، كه له خه و خه به ری بووه وه، کوره مامه كه ی نه دژییه وه ئه وه ی سه گی ده ریاییه و پیخه فه كه ی ساردو سه بوو.

دوو دلدار

هه ردوو کیان له به رده می کارمه ندی پرسگه كه دا وه ستابوون، له گۆره پانی ئوتیله كه شخه كه دا، به رگه کانیا ن سهیر بوو، هه ر به جلو به رگی کاهینه كانی ده کرد، هه رییه كه یان سۆلیکی چه رمینی له پیدای بوو، وه كو ئه وه ی لای ئیمه له تونس خه لکی ئه و بیابانه ی له باشووره وه ده گاته لای شه تی جرید وه ستایانه دروستیده كه ن، به رده سه ته كه ش به به دله و کاسکیته وه له دوا یانه وه وه ستابوو، جانتایه کی گه و ره و تازه ی هه لگرتبوو.
ژنه سفووره كه چاویلکه یه کی دژه خو ری له چاودابوو و پیاوه كه ی ته نیشتیسی به روپۆشی ته وارق ده می هه لبه ستبوو، کارمه ندی پرسگه كه به ده م به خیره نیان و زه رده خه نه وه داوای کرد: ناسنامه یان پاسپۆرته کیانی بدنه ی، پیاوه كه دوو پاسپۆرتی له گیرفان ده ره نیان و دای به کارمه نده كه و داوای ژووریکی گه و ره ی کرد به سه ر ده ریادا پروانی و له قاتی ده یه م بی. کارمه نده كه به سه ر له قاندنیك ره زامه ندی خو ی نیشاندان و ده ستیکرد به پرکردنه وه ی فۆرمه كه له سه رووی یه كه م فۆرم نووسی، ئه ساف و له سه رووی دووه م فۆرم نووسی، نائیله.

به راویز:

ئه ساف و نائیله، ژن و پیاویکی عه ره بی عاریبه بوون و له كه عبه دا سیکیان کردبوو، بۆیه بووبوون به بت.

خوینی باوكم

سه به ته كه له دهستی مناله كه كه وته خواره وه، دلی مناله كه به ریوو سه ر قیره كه، سه به ته كه كه وته خواری، سه به ته كه بوتلی شه رابی تیا بوو، شه رابه سووره كه به سه ر قیره كه دا رژا، مناله كه یه ك چرکه به تۆقیوی وه ستا، ئینجا كه وته سه ر ئه ژنوی و ده ستیکرد به كۆکردنه وه ی پارچه شوشه كانی بوتله كه، به سه ر شه رابه كه وه كه فیکسی سپی کۆبووه وه... میش تیدا، مناله كه به خۆل به ریبه ستیکی دروستکرد، شله مه نییه سووره كه ی تیا گلدایه وه، مناله كه هه ردوو مه چه کی دادا، بۆ بیرخستنه وه شتان، مه چه كه كانی لاواز بوون، زۆر لاواز.
مناله كه مه چه کی دادا، پارچه شوشه ی بوتله كه ی کۆده کرده وه و ده نیووسانده وه به یه كه وه، ده یویست بوتلیکی تازه دروستبکات، بۆ هه ولنه دا؟

خوینی رژا، خوینی به سه ر قیره كه دا رژا به دهستی راستی به ریبه ستیکی تری دروستکرد، ئینجا به دهستی

چەپى ئىنجا بە ھەردو دەستى..

منالەكە كەوتە سەر ئەژنۆ ھاوارىكرد: شتىكم بدەنى (نەيدەزانی چى داوابكات) خوینی باوكمى تیا كۆبکەمەوھ.. خوینی خۆشم.

دايكايەتى

ئىوارى بىنیم لەسەر لای چەپى راکشابوو، شىرى دەدا بە توتكەکانى، چاوانى ھەنگوینی و کراوھبوون، پىنج توتكەكە دەمیان نابوو بە گوانەکانیەوھو بە چنگە وردیلەکانیان دەیانگرت و سەگەكەش لەسەر لای چەپى نووستبوو.

سەگەكەمان كە قەت ناوھنەنرابوو، ئەوھى ھەموو رۆژى پىش باوكم دەكەوت بۆ كىلگەكە تا ئىوارە نەدەگەرايەوھ، بە غەربیان دەوھەرىو بە دۆستانیش دلخۆش دەبوو، لەبەردەم تەویلەى ئاژەلەكاندا زستانو ھاوین پاسیدەكرد.

لە بەیانیدا

بىنیم لەسەر لای چەپى راکشاوھو شىر دەدا بە توتكەکانى، كۆمەلئى مېشى سەوزیشى تىئالاوھ، لىئى نزيك بوومەوھ توتكىكىم ھەلگرت، شىر بە لمۆزیا ھاتە خواری، ترسا بەرمدايەوھ، گەرايەوھ لای گوانەكەو دەستىكردەوھ بە شىر مژین، ديسان بەرزمكردەوھ، ديسان شىر بە لمۆزیا ھاتە خواری، مېشە سەوزە بەگیزە گیز بەسەر سەگە تۆپيوھكەوھ نىشتووھ.

دەموچاویك لە ئاویئەكەدا

لە پەنجەرەى مالهەكەى خۆیەوھ روانیى، دەموچاوی خۆی لە ئاویئەكەى مالى كچە دراوسىكەياندا بىنى كە پەنجەرەكەى بەرووی ئاسماندا والاكردبوو، زمانى لیدەرھینا، چاوی لیدارگرت، برۆى لئەھلەكەند، كە گوئی لە دەنگى پى كچە دراوسىكەيان بوو، رايكردو پشت پەنجەرەكەوھى بەردا، بەلام دەموچاوھكەى لەویدا مابووھو گالتەى بەو ترسنۆكیەى دەكردو چاوی لە كچە دراوسىكەيان دادەگرت.

دووشك

زیاد لە جارێك چووھ بەردەرگا، راما بە ھەوادا دەخولایەوھ، ئىنجا ھەرەكو قورقوشمى توواوھ بەسەر شانەكانیەوھ دەنىشتەوھ، دەرگاگەى بە نیوھكراوھى جېھىشت و گەرايەوھ ژورەوھ، تەلەفزیئەكەى داگىرساند دواى دەقیقەيەك كورژاندىیەوھ، شىریتىكى خستە ناو رىكۆردەكەوھ، پىش ئەوھى مۆسیقاكە بەرزىئەوھ دەرھېئایەوھ، لەسەر سىسەمەكە پالکەوت، چاوانى داخست، لەپەرھەستا، بەرەو دیوارەكە چوو و یەك بۆكسى پیدامالى، ئەو ئازارەى لەپەر لە مەچەكى ھەلسا لە ژىر سەعاتەكەى دەستیدا تۆقینەر بوو، بەردەوام پیدادەچزا چركەيەك دەوھستاو تیزتر بۆی دەھاتەوھ، مەچەكى خوران تا خوینی پیا ھاتە خواری، قۆلى ئاوسا، گەرايەوھ لای دیوارەكەو بە تووندی پیدادەمالى و لە لیدانى نەكەوت تا ھیزی تیانەما، ئەو كاتەى لە بن دیوارەكەدا كەوت، چرپاندی: پئوھدانى ئەو دووشكە چەند پىس بوو.

زىاننامەى ئىبراھىم دەرغوسى

چىرۆكنووس و رۆماننووس و ھەرگىرېكى تونسییە، سالى ۱۹۵۵ لە تونس لەدايكبووھ، مامۆستایەو جىگرى سەرۆكى یەكئىتى نووسەرانی تونسە..

پىنج كۆمەلە چىرۆك و شەش رۆمانى ھەيە كە لەئىوان سالانى ۱۹۸۹ بۆ ۲۰۰۶ نووسیونى. كۆمەلە چىرۆكەكان بەناوى (النخل يموت واقفا، الخبز المر، رجل محترم جدا، كاسك يا مطر) رۆمانەكانیش بەناوى (الدرائيش يعودون الى المنفى، القيامة الآن، شبابيك منتصف الليل، اسرار صاحب الستر، وراء السراب قليلا، مجرد لعبة حظ). لەبوارى ھەرگىرېانىدا كۆمەلئى كئىبى ھەيە كە ھەندىكیانى لە ھەرەبىیەوھ ھەرگىراوھ بۆ ھەرەنسى و ھەندىكیشیانى لە ھەرەنسىیەوھ ھەرگىراوھ بۆ ھەرەبى.. چەندین خەلاتى ئەدەبىی ھەرگرتووھ بۆ كورته چىرۆك و رۆمانەكانى.